

Pethő László

KÜZDELMES ÉVEK

Beszélgetés Szabó Béla professzorral

Kérlek, beszélj családodról, onnan származó indítatásaidról!

Jászárokszálláson születtem 1939-ben. Édesapám vizsgázott ácssegédként dolgozott egy budapesti építési vállalkozónál. A világháború befejezését követően községünkben és a környező településeken jutott munkához. Néhány év után iparendeléssel önálló tervezésű lakóházak építésével foglalkozott. Az 1950-es évek elején bevonták engedélyét. A dunapentelei új város építkezésén kapott munkát. Munkahelyi balesét követően kisebb, felújító munkákból jutott némi jövedelemhez. Édesanyám elemi iskolai végzettséggel rendelkezett, de intelligens, olvasást kedvelő, választékosan társalgó modorával jó példát szolgáltatott a három gyerekének. A helyi Háziipari Szövetkezetnél bedolgozóként, otthoni munkavégzéssel alkalmazták nyugdíjazásáig. József bátyám az épület- és géplakatos szakmát választotta. Szakérettségi vizsgáját követően műszaki katonatiszti iskolán folytatta tanulmányait Szentendrén. Harmadéves volt, amikor az 1956-os események arról győzték meg, hogy megszakítsa tanulmányait. Állami vállalatoknál dolgozott a szakképesítése alapján. Katalin nővérem bolti eladóként dolgozott.

Feleségem, Kakuk Mária történelem-orosz szakos középiskolai tanár, egri születésű. Két gyermekünk - Linda és Róbert - okleveles közgazdászok. Szakmai és egyéb elfoglaltságunk ellenére igyekeztünk családcentrikusan élni. Gyermkeinket két éves koruktól magunkkal vittük a hazai és külföldi útjainkra. A feleségemnek köszönhetően viszonylag korán megtanultak síelni, úszni, korcsolyázni, kerékpározni. A Tiszán kajakoztunk is. Sok páros mérkőzés élménye köt bennünket a tenispályához. Egerben és Budapesten zenei rendezvényekre és színházi előadásokra is eljárunk.

Mit jelent számadra a Jászsághoz való kötődés?

A szülőhelyem szeretete, a jász múltunk, örökségünk tisztelete életem során fokozatosan alakult és formálódott bennem. Az összetartozás érzését erősítették az évenként megrendezett aratási-, szüreti felvonulások, az azokon bemutatott táncok, énekek és a népviselet. A lopatkoló kovács, az asztalos, a pék, a hentes, a különféle foglalkozású emberek szorgalmas munkavégzése mindig nagy hatással voltak rám. El-elmeditáltam azon, hogy - ha nagy leszek - melyiket válasszam.

Az iskolába mindig lelkesen jártam. Jól éreztem magam a foglalkozásokon, soha nem unatkoztam. A tanítóimat tiszteltem, akik arra tanítottak, hogy szeressük szülőfalunkat, becsüljük az itt élő embereket. A templom tornyából látható horizonton

túli világgal is igyekeztek bennünket megismertetni. Tanévenként túráztunk a Mátrában. Fekete László tanár úr irányításával színdarabokat mutattunk be. Elvitt bennünket a Balatonhoz. Budapesten az Országházban is jártunk, múzeumokat látogattunk, és több balett előadást csodálhattunk meg az Operaházban.

Szülőhelyed, Jászárokszállás ma város, gyárakkal, magas épületekkel, stranddal, gimnáziummal. Gyermekkorodban mit tartottál rendkívülinek, amire büszkék lehettek?

Községünkben működött egy önkéntes tűzoltó csapat. Nagy megbecsülés övezte tevékenységüket. Éjjel-nappal készek voltak tűz vagy árvíz esetén segíteni a bajban. Békés napokon gyakorolták a tűzoltásra használt eszközök és gépek kezelését. Országos és nemzetközi tűzoltóversenyen első helyezéseket értek el, ezzel szerevve hírnevet a községünknek. Az úttörő-tűzoltók 7 fős csapatával követték a felnőttek példáját. Hetedik osztályos voltam, amikor négy egymást követő versenyt megnyerve eljutottunk a Margit-szigeten megrendezett 1952. évi Országos Tűzoltó Versenyre. Házi Árpád belügyminisztertől vehettük át az első helyezettek érmét. A csapat tagjai: Dániel József (mérnök), Répási József, Kovács Sándor (volt tűzoltó parancsnok), Szabó János (a községi tűzoltó parancsnok fia), „nagy” Szabó Béla (építészmérnök), André Béla (gimn. testnevelő tanár) és „kis” Szabó Béla (testnevelő tanár).

Hogyan fordult érdeklődésed a tanítói pálya irányába?

Mindig szerettem a közösséget. Vonzott az emberekkel, a gyerekekkel való foglalkozás, a mások segítése. Az ilyen tulajdonságok megtestesítőjét a tanítóimban láttam. Szerettem volna példájukat követni. Ezért választottam élethivatásul a pedagógus pályát, melyre tudatosan készültem. Jászberényben, a Zirzen Janka Tanítóképzőben érettségiztem és az egyéves gyakorló tanítás után megszereztem az általános iskolai alsó tagozatos tanítói oklevelet.

Ne szaladjunk annyira előre. Feltételezem, hogy a tanítóképzőben eltöltött évek megannyi élményt és nem kevés tanulságot halmoztak fel.

1953 szeptemberében negyvenöt fiú kezdte el tanulmányait az I.a osztályban. A felsőbb osztályból lemaradottakkal együtt huszonhatan jutottunk el az érettségi vizsgáig.

Tanáraink következetesek és szigorúak voltak. Akkor többször nehezményeztük, de tudomásul vettük, elfogadtuk. Később értettem meg igazi szándékukat: a középiskola tanulmányi anyagának átadásán túl, határozott nevelési szándékkal igyekeztek tudatosítani velünk a gyerekekkel való foglalkozás felelősségét, és felkelteni a foglalkoztatásukhoz elengedhetetlenül szükséges ismeretek állandó bővítésének igényét.

Magánéletükben, szakmai tevékenységük során valamennyien példát szolgáltattak arra, hogy mit és hogyan kell cselekednünk. A szakórák témájához kapcsolódó nevelési- és tanításmódszertani eljárások értékelését sohasem mulasztották el. A gyakorló általános iskolai órák látogatási feladatainak kidolgozásában, az órák tervezetének elkészítésében, a tanórák levezetésében, a tanulók foglalkoztatásában hasznos tanácsokkal láttak el bennünket.

Valamennyi vidékről érkezett tanulót felvettek a kollégiumba, ahol kemény szigorral bántak velünk. Gyakoriak voltak a hangversenyek, irodalmi estek, ismeretterjesztő előadások. Tagjai voltunk a tanítóképzős hallgatók vegyes kórusának, férfikórusának, részvevői a zenekar műsorainak. Azt hiszem, igazságtalan lennék, ha bárkit is kihagynék azon tanárok felsorolásából, akiktől az átlagnál többet kaptunk. Akkor és ott szívvel-lélekkel oktató és nevelő emberek foglalkoztak velünk.

Mégis kikre emlékszel a legszívesebben?

Két nevet ennyi év után is megkülönböztetett szeretettel őrzök emlékezetemben. Egyre jobban erősödik bennem, ahogy főiskolai oktatásom gyakorlatában Edelenyi Béla tanáregyénisége jellemzőit követem. Kiss József tanár úr volt az osztályfőnökünk, négy évig nevelő apánk, a későbbiekben tanácsadó barátunk. Mindent elkövetett annak érdekében, hogy rászoktasson bennünket a tanulásra, a rendszeres olvasásra, a verbális készségünk fejlesztésére. Irodalmi színpadon szerepeltünk. Megemlékeztünk Balassi Bálint születésének 400 éves évfordulójáról. Bemutattuk Csokonai művének színpadi változatát, a Dorottyát. A zenei aláfestést a tanár úr hegedűjátéka szolgáltatta. Ha alkalmat talált rá, sohasem mulasztotta el, hogy a jászokról beszéljen. Arról a népcsoportról, akik egységet alkotva megtalálták annak lehetőségét, hogy a szabadság érzése övezze körüket. Hazánk tájainak megismerésére minden évben többnapos kirándulásra vitt el bennünket.

Idővel a sport iránti érdeklődésem egyre karakteresebbé vált. Sokféle sportágat kipróbálhattam. A városi sportszakosztály tagjaként lehettem ejtőernyős. 16 éves koromban három osztálytársammal azonos gépből hajtottuk végre Jászberényben az első ugrásunkat. Közel négy évig igazolt versenyzőként a birkózó versenycsapat tagja voltam. A Testnevelési Főiskola felvételi vizsgájára készülve, a gimnáziumban: Szántai József tanár úrhoz jártam gyakorolni.

A csendes felkészülés éveibe robbant be az 56-os forradalom. A Jászági Évkönyv 2006-os számában közölt jeyzökönyv-kivonat alapján te is aktívan bekapcsolódtál az eseményekbe.

1956. október 26-án szovjet tankok dübörögve járőröztek a város főutcáin. Késő

délután többen kíváncsiak voltunk a fejleményekre, és ki akartunk jutni a kollégiumból. A kerítésen átmászva fedeztük fel osztályfőnökünket. Szigorúan ránk szólt: azonnal menjenek vissza! Tanuljanak! Bosszankodtunk, hogy miért örködik körülöttünk. Másnap reggel értettük meg szándékát, amikor fegyveres szovjet katonával találkozottunk a kollégium kapujában. Az órarend szerinti foglalkozások elmaradtak. Tanítási szünetet rendeltek el. A kollégiumot is el kellett hagyni. Aki tudott, hazautazott. Néhányan magukra maradtak a nagy épületben. Személyesen nem vettem részt a forradalmi cselekményekben. Ennek ellenére fegyelmi eljárást kezdeményeztek ellenem is.

Hogyan lettél mégis „vádolt”, miért indult ellened is fegyelmi tárgyalás?

Az 56-os forradalom és annak következményei nem hagyták érintetlenül Jászberény városát, lakosait, a Zirzen Janka Tanítóképző tanárait és tanulóit sem. 1957. március 9-én délelőtt fegyvernem- és rendfokozat nélküli, téli katonai gyakorlóruhás, fegyveres egység érkezett a tanítóképző épületébe. Délután tudtuk meg, hogy házkutatást tartottak. A tanítást megszakítva a díszteremben kellett gyülekezni a tanulóknak. Egy-két ór állandóan köztünk tartózkodott. A helyiséget csak az őrség engedélyével lehetett elhagyni. Nevetgáltunk, halkán beszélgettünk. Néhány óra múlva nevükön szólítva két lányt és négy fiút az irodába vezettek, majd egy nyitott teherautóval a Jászberényi Városi Rendőrkapitányságra szállítottak. Köztük voltam én is. A folyosón várakoztunk, majd egyesével kihallgatásra vezettek bennünket. Senki sem jött vissza közénk. Ránk esteledett. Éhes voltam és türelmetlen. Rövid idő alatt „tudomásomra hozták”, hogy nem odahaza vagyok. Nagyon félttem, amikor magamra maradtam. Az utolsó voltam, akit kihallgattak. Leültettek, kérdésekre kellett válaszolnom, de nem tudtam kikövetkeztetni, hogy miért kerültem ide. A társalgás közben sírva fakadtam. A jegyzőkönyvet aláírtam. Ezt követően kezembe adták a börtöncédulámat, nevemre kiállítva. Zúgott a fejem. Kis várakozás után elvették tőlem az iratot azzal a megjegyzéssel, hogy most elengednek, de azonnal jelentenem kell, ha bármilyen esemény történik a kollégiumban, a tanítóképzőben. Ha nem ..., hát akkor tudom a következményeket. Végül elengedtek. A sötét utcán nem találkoztam senkivel. A kollégiumba érkezvén néma csend fogadott, már mindenki az ágyában feküdt. Közvetlen ágyszomszédom is, akit korábban hallgattak ki. Két kezével a fejét eltakarva szokatlan módon hasalt.

A vizsgálat elszenvetőjének minden egyértelmű. Mégis meg kell kérdezni, hogy mi adott okot erre a nem kevés atrocitással kísért kihallgatásra?

Az esemény később tisztázódott. A Történelmi Hivatal irattárából származó jegyzőkönyvi másolatok alapján időrendben szeretném felidézni a történeteket. Az 1957. április 5-i jegyzőkönyv szerint a Jászberényi Városi Tanács VB tárgyalta a tanítóképző tanulói közül azoknak az ügyét, akik magatartásukkal az ellenforradalom mellett álltak. Ennek során 6 tanulónak az ország összes középiskolájából való kizárását javasolta, s nyerhettek felvételt felsőfokú intézménybe. Három társammal

együtt írásbeli megrovásra kaptunk javaslatot azzal, hogy „későbbi magatartásukkal, ha nem felelnek meg a követelményeknek, akkor ugyancsak végleges kizárásukra teszünk javaslatot.”

1957. április 19-én a tanítóképző igazgatója és tanárainak fegyelmi bizottsága is kihallgatta az ügyben érdekelt tanulókat. Azokat is, akik a rendőrséggel többször találkoztak a kihallgatásokon. Ezen a fegyelmi tárgyaláson tudtam meg, hogy a vizsgálat tárgyát azok a levelek képezték, amelyeket a házkutatás során nálam találtak, az általam írt levél fogalmazványa, és a külföldre távozott két barátomtól érkezett levél.

Az imént idézett jegyzőkönyv szerint azonban – részben a képző akkori igazgatója és számos tanár közreműködése eredményeként – enyhébb ítéletek születtek.

1957. május 7. Az Oktatási Minisztérium döntése alapján a fegyelmi eljárás alá vont tanulók sorsa három nappal a ballagás előtt tisztázódott. Egy tanuló kivételével mindenki számára engedélyezték az érettségi vizsgára való jelentkezést. A IV. fokú fegyelmi büntetésben részesülő gyakorlatlóévre való beosztását egy évre felfüggesztették. Ketten II. fokú fegyelmi büntetésben részesültünk. A „szépséghibát” magammal hordoztam, a későbbi években is. Sikeresen leérettségiztem, de továbbtanulásra nem jelentkeztem. Gyakorlóéves tanításra Jászárokszállásra, egykori iskolámba kaptam beosztást.

Tehát visszatértél szülőhelyedre tanítónak.

1957. szeptemberében egy olyan osztály vezetését bízták rám, melyet három évig egykori kedvenc tanítóm, a mai napig példaképem, Thiel Bernátné, Bianka néni tanított, nevelt. A jól felkészült, szorgalmas gyerekek között akadtak az átlagnál elevebb, tanulmányaikban problémásak is. A nagy különbség ellenére egy dologban megegyeztek. Ennyi év után bátran állíthatom, hogy valamennyien rendelkeztek egy-egy olyan emberi tulajdonsággal, amely életük során segítette őket a társadalmi beilleszkedésben, az élet különböző területein való helytállásban.

Tizennyolc évesen, kezdő, tapasztalatlan tanítónak kihívást jelentett a számtan, földrajz, irodalom, nyelvtan, ének-zene ismeretek sikeres átadása érdekében a folytonos felkészülés, a tanítási foglalkozások levezetése a IV. osztályban. Az országos szintű tanítás egyöntetűségének biztosítására, egy nagyszerű módszertani kézikönyv, vezérkönyv állt a rendelkezésünkre. Tantárgyanként, azon belül az egyes órákra vonatkozóan részletes útmutatást adott, mit és hogyan tanítsunk.

Az első tanévben – kilenc gyakorlóéves tanító társammal – úgy éreztük, hogy „nem dobtak bennünket mélyvízbe” Jászárokszálláson. A tanításból adódó gondjaink, problémáink sikeres megoldásában megértő segítőtársaink voltak az idősebb kollégáink. Az iskola, a község politikai és társadalmi vezetői a maradéknyi szabadidőnk hasznos eltöltéséről is gondoskodtak. Igyekeztek bevonni bennünket a lakosság kulturális, sport és politikai arculatának formálásába. Adottságunk, érdeklődésünk és előképzettségünkön túl függetlenül megadták a próbálkozás, a bizonyítás lehetőségét számunkra, így váltunk különböző rendezvények szereplőivé.

Szavaltunk, énekeltünk, jeleneteket, színdarabokat adtunk elő. Osztottunk „a Nagymama”, „a Doktor úr” című darabok sikeres színrevitelében. Hátrányos helyzetű családok felnőtt és gyermek tagjait tanítottuk írni és olvasni, és korrepetáltuk őket. A Falusi Dolgozók Spartakiád téli és nyári találkozóin versenyeztünk. A férfi tornacsapatunk az 1958-as országos döntőn első helyezést ért el. A csapat tagjai: Kalla Tibor, Müller Viktor, Koós István, Tözsér Ignác, Móczár Ferenc, Szabó Béla. Kalla Tibor, az egyik tanító csapattagunk még az asztalitenisz bajnokságot is megnyerte.

A sport ill. a testnevelés iránti érdeklődésed tehát a mostoha körülmények ellenére sem enyészett el.

Kötelességszerűen, nagy kedvvel tanítottam az összes tantárgyat, de az egyikhez mindig nagyobb érdeklődéssel vonzódtam: ez a tantárgy a testnevelés volt. Az iskola tágas udvara alkalmasnak bizonyult a változatos órákon az eleven, nagy mozgásigényű társaság kifárasztására. A baj akkor kezdődött, amikor a hideg és az eső az épületbe kényszerített bennünket. Tornaterem hiányában a tanteremben folytattuk a testgyakorlást. Nem zavart bennünket, hogy olajos a padló, és ezért a padon, vagy a széken állva, ülve, hasalva, olykor azok tetején járva, ugrálva, futva kellett a gyakorlatokat végrehajtani. Ez a helyzet is nagyon tetszett a gyerekeknek. A dobások célja a szemétkosár, a vízszintes tengelyén elforgatható állványos tábla és az asztal volt. Aprópó asztal: ez a bútor lett később a foglalkozások központi eszköze. A talajtorna elemeinek gyakorlására a nevelői asztal bizonyult a legalkalmasabbnak. Középre toltuk, körülötte újságpapírokkal terítettük le az olajos padlót. Az előírt tornaruházatba öltözött gyerekek (sokan mezítláb) a sorokban egymást követve zavartalanul közlekedhettek a padok és a „tornaszereink” között. Az asztal lapján előre, hátra bükfenceztek, fejjállást mutattak be. A padlóról elrugaszkodva, az asztal tetején támaszkodva, repülő-gurulóátfordulás végrehajtása volt a kedvenc ugrógyakorlata néhány gyereknek. A sikeres bemutatást a padok tetején ülő közönség sokszor tapssal, nagy rivalgással jutalmazta. A szokatlan zsvivaj bizonyára zavarhatta a többi osztály békés hangulatú tanítását, de megértő aranyos kolléganőim – Patay Béláné, Ballagó Ferencné, Gemeter Erzsébet – sohasem, jelezték. Türelmesek, megértők, elnézőek voltak.

1957 őszén a birkózó foglalkozások bevezetésére vállalkoztam. Középiskolás diákként közel 4 éven át gyarapíthattam birkózó tudásomat. Kiss András hentesmester volt az edzőm. Tanulmányaim befejezése idején többször beszélt arról, hogy érdemes lenne Jászárokszálláson is elkezdeni a birkózó edzéseket. Megígérte, hogy szervezői, szakmai tanácsain kívül még egy garnitúra versenyszőnyeget is kölcsönöz az indulás éveire.

A sportkör vezetése örömmel fogadta elhatározásomat. Elhozatták a szőnyegeket, és a Deák Ferenc Általános Iskola tornatermében biztosították a foglalkozások feltételeit. Elkezdődött az edzés sorozat. Kezdetben nagyon sokan jelentkeztek, bár számuk később egyre csökkent. 1958 tavaszán 25-30 általános iskolás és idősebb

korú vállalta a megmérettetést. 1958 márciusában bemutató versenyt rendeztünk a Jászberényi Vasas SC birkózóival, sőt a Magyar Birkózó Szövetség is tagjává fogadott bennünket. Működésünk hírére a lakásomon keresett fel Szőke Miklós, a gyöngyösi birkózók országos hírű szakembere. Május 18-án délután a labdarúgó pályán rendeztük meg Gyöngyös SC és Jászárokszállás SC birkózóinak találkozását. Meghívást kaptunk a novemberben Szolnokon megrendezendő 2 napos megyei, területi felnőtt birkózó bajnokságra is, ahová két versenyzőnket neveztem be. Móczár Ferenc 2. helyezése azért is jelentős, mert ő volt, aki hivatalos bajnokságon Jászárokszállás SC színeiben dobogós helyezést ért el.

Nagyon aktívan kapcsolódtál be szülőhelyed sportéletébe. Úgy tűnik, mintha le is tettél volna továbbtanulási terveidről.

Az általános iskolai alsó tagozatos tanítói oklevelem átvétele után végleges helyezést kaptam a Jászárokszállási Széchenyi István Általános Iskolába. Szakképesített nevelő hiányában a felső tagozatos osztályokban a történelem, a testnevelés tantárgyak tanítását, és az úttörőcsapat vezetését bízták rám.

1959-ben elérkezettnek találtam az időt arra, hogy bátran jelentkezsek főiskolai tanulmányokra, a testnevelő tanári szakon. Megkaptam az értesítést a sikeres felvételimről. Nem sokkal ezután behívtak sorkatonai szolgálatra, így nem kezdhettem el tanulmányaimat. Huszonhét hónap eltelte után – mintha nem történt volna semmi sem – 1962. február 1-től folytattam a tanítást.

A kettős leterhelés ellenére végre elkezdhetted tanulmányaidat a Testnevelési Főiskolán.

1962-ben nyertem felvételt a Magyar Testnevelési Főiskola 5 éves levelező tanári tagozatára. A tanulmányok során szerzett ismeretek, a főiskolán látottak formálták a tanítással, a tanulókkal szembeni elvárásom szintjét és igényét.

Iskolámban a legnagyobb gondot a fedett és a szabadtéri létesítmények hiánya okozta. Testnevelő kollégámmal és a gyerekekkel az olajos padlót sűröltük, hogy legyen tornaszobánk. Átrendeztük az iskola tágas udvarát, hogy legyen ugrógödörünk, egyenes felületű játékkerünk, kézilabda pályánk. Nem reméltem, de a gyerekek segítségével néhány hét alatt minden elképzelésünk megvalósult.

Az 1960-as években, központi oktatási rendelet alapján, több vidéki településen az általános iskolával közös igazgatóság alatt indították meg a gimnáziumi oktatást. Egy ilyen kezdő, szerveződő gimnázium kezdte el működését Jászárokszálláson.

Az 1963-ban alakult gimnázium két osztályában óraadóként testnevelést tanítottam. 1964 őszén szakálati érdekből áthelyeztek a gimnázium állományába.

Kettős érzés volt bennem. Tetszett a gondolat, hogy gimnáziumban taníthatok, de a Széchenyi Iskola udvarán elkészült sportpálya, a berendezésében évről-évre gyarapodó kis tornaterem, a gyerekek foglalkoztatásának sikere is vonzott. Szerencsére nem szakadt meg véglegesen a kapcsolatunk, mert óraadóként több éven át továbbra is találkozhattam velük.

Községünkben a polgári iskolai oktatásra tervezett, közművesítést nélkülöző épület adott otthont a gimnáziumnak, amely csak nevében volt gimnázium. Rajtunk, tanárokon múltott, hogy az induló intézményt milyen tartalommal, formával látjuk el. Az elvégzett munkánkért nem vártunk és nem is várhattunk különösebb elismerést. A szakmáért, az iskoláért, a tanítványokért, a település jövőjéért küzdöttünk. Szükség esetén egy emberként tudtunk cselekedni Gyöző Gyula igazgató irányításával és vezetésével.

Minden kolléga – a saját munkaterületének kellő szintű, a tanítás tárgyi, dologi feltételeinek megteremtésén fáradozva – számíthatott a többiek hathatós támogatására, segítségére. Együtt örültünk, ha valamelyik szertár egy-egy új tárggyal gyarapodott, vagy a könyvtár állománya bővült, vagy épp egy új pályával, új sportszerrel lett gazdagabb az iskolánk.

A középiskolások oktatása újabb kihívást jelentett számomra. Az elinduláskor elhanyagolt, üres tornaterem, kézilabdapálya nagyságú szűk udvar állt rendelkezésemre. Az oktatási épület melletti területen 6 év alatt olyan parkszerűen berendezett sportudvart létesítettünk, ahol a kosárlabda-, röplabda-, kézilabda-, szabadtéri tornapályákat, az atlétikai ugrásokhoz szükséges helyet, 300 m-es, 4 sávós futópálya vette körül. A jobb körülmények szinte vonzották a tanulókat a tornaterembe és a szabadtéri pályákra. Rendszeresítettük a természetjáró, síző, kerékpáros- és úszó foglalkozásokat is. A tanulók jelentős százalékát sikerült bevonni az általuk választott testgyakorló foglalkozásokba. Versenyzőink a megyei és az országos rendezvényeken feljutottak a dobogó felső fokára is.

Visszaidézve az egykor történeteket úgy tűnik, hogy révbé értél. Megszerezted a vágyott diplomát, a mostoha körülmények ellenére sportudvart, virágzó sportéletet teremtettél. Egyszer csak mégis feladad árokszállási „örhelyedet”.

A baráti közösséget alkotó tanári testület az ideális munkakör ellenére mindig vágyódtam arra, hogy részese lehessen egy olyan pedagógusképzésnek, ahol az iskolai testnevelés és sport feladatainak ellátására készítik fel a tanártjelölteket.

1971 őszén életutam Egerbe vezetett. Az Eszterházy Károly – akkoriban Ho Shi Minh Tanárképző Főiskola – Tanárképző Főiskola Testnevelési Tanszékén tanárségédi beosztásban kapcsolódtam be a szakemberképzésbe. Végigjártam a ranglétra valamennyi fokozatát. Meggyőződésem, hogy a szakmai tanulmányok során szerzett ismeret, a tanítási gyakorlat tapasztalata ezen a szinten már nem elegendő annak, aki felsőfokú oktatásra vállalkozik. Az egyre bővülő ismeretek, a korszerű módszerek átadása tanítványainknak nem elvárás, hanem kötelesség. Mindezek feltételezik az állandó, rendszeres önképzést, a szakmai továbbképzést. Ez a szemlélet tükröződött a főiskola szellemiségében is.

Hogyan fogadták a jázsági faluból érkezett, levelezőn diplomát szerzett „tornatanárt” az egri főiskolán?

A tanszéki összejövetelen derültséget váltott ki, amikor feltett kérdésekre azt

válaszoltam, hogy a főiskolai hallgatók képzésében hasznosítani kívánom a tanítóképzőben tanultakat, és az általános iskolai, a gimnáziumi oktatás során szerzett tapasztalataimat.

Korábban a magam ura voltam. A szakmailag homogén összetételű, 14 fős közösséghez igyekeztem alkalmazkodni. Tanítóképzős múlttal, 15 éves tanítási gyakorlattal rendelkezve sok esetben nem azonosultam olyan kollégák, vezetők véleményével, akik friss diplomával, közvetlenül kerültek a felsőoktatásba. Felvállaltam a vélemények ütköztetését a tudományos képzés kérdéseiben is. Az elvárások ellenére kevesen, vagy túl későn vállalták a PhD-képzés megpróbáltatásait. Végül megtaláltam a magam útját.

Hogyan alakult tudományos érdeklődésed? Ez ugyan egy tanárképző főiskolán amolyan kötelező penzum, de Te már többet teljesítettél ennél.

Az elméleti és gyakorlati órák, sportfoglalkozások, edzések, versenyek, gyakorlati táborok, gyakorló iskolai foglalkozások vezetése mellett vállaltam a politikai és a szakmai képzések sorát. Elkezdtem tanulmányaimat a Magyar Testnevelési Főiskola 4 éves levelező szakedzői tagozatán. Közben Debrecenben a Kossuth Lajos Tudományegyetem „summa cum laude” minősítéssel bölcsészettudományi doktorrá avattak 1979. június 16-án.

„Az iskolai testnevelés kialakulása és fejlődése az egri főgimnázium történetének tükrében (1856-1914)” című értekezés megvédését követően a levéltári kutató tevékenységemet folytatva készítettem el. „A testi nevelés szerepe a középiskolás diákok személyiségformálásában” c. értekezésemért 1984-ben kaptam meg a neveléstudomány kandidátusa fokozatot a MTA-án. Ennek alapján a testnevelés doktorává avattak a Magyar Testnevelési Főiskola Egyetemi Tanácsa 1985-ben.

1986-ban az MTA, az MM és a Magyar Történelmi Társulat közoktatási, közművelődési pályázatán a II. díjat nyert „A testnevelés tantárgy tanítása Eger város fiú középiskoláiban” című tanulmányom.

A habilitációs eljárás során „Az iskolai testnevelés és sport a nevelés szolgálatában (1850-1944)” tantárgytörténeti témában védtem meg téziseimet. Magyar Testnevelési Egyetem Habilitációs Bizottsága 1998. december 17-én fogadta el habilitációmát.

Kutatómunkám központi témája továbbra is az iskolai testnevelés és sport személyiségformáló szerepének bizonyítása maradt. Hitem szerint a testi nevelés ügye, az iskolai testnevelés kérdéseinek megoldása mindenekelőtt pedagógiai feladat volt és maradt.

Mindig érdeklődésem központjában állt a tanítás nevelésméleti kérdése, szaktárgyam más tantárgyakhoz viszonyított értékelése, a testnevelő tanár pedagógiai tevékenységének megítélése. Értekezésem kedvező alkalmat nyújtott a nevelésoktatási elmélet és a középiskolai testnevelés konkrét gyakorlatának vizsgálatára.

Az eddig feltáratlan levéltári anyagok közlésével igyekeztünk kapcsolatot tartani az európai és a hazai testgyakorlás kialakulásával. Bemutattuk, hogy a nevelésben

hogyan jelentkezik a testi nevelés igénye, azon belül hogyan növekszik a testnevelés jelentősége és bekerülve az iskolai oktatásba, kiegészítve a tantárgyak sorát, hogyan szolgálja a sokoldalúan képzett ember. Bemutattuk a személyi és tárgyi feltételek megteremtéséért, a testgyakorlás jelentőségének elismeréséért folytatott tevékeny munkát, fáradozást, amely a tantárgy létjogosultságát igazolta.

Azt vizsgáltuk történeti módszerrel, hogy a testnevelés, mint iskolai tantárgy, miképpen vált és kapott „tantervi bebocsátást” a hazai középiskolákban, mi volt a tantervi részesedése, hogyan viszonyult más tantárgyakhoz, hogyan valósította meg funkciójában és feladataiban a társadalom által kitűzött célt, és végül: miképpen szervezte meg pedagógiailag a tantárgy nevelési és oktatási feladatait.

Kevés iskolai tantárgy ment át olyan szemléleti, szervezeti és tartalmi változásokon, mint éppen az iskolai testnevelés. Mind a mai napig tart az elégedetlenség, hogy az ifjúság testi nevelése, edzése, testkultúrájának gyarapítása messze elmarad a szükségletektől.

A jelenben egyre jobban érlelődik az a felismerés, hogy a nemzet egészségi állapota katasztrofális. Empirikus kutatások azt igazolják, hogy a prevenció leghatásosabb eszköze a testgyakorlás. Ennek tudatában nekünk, testnevelőknek nagyobb a felelősségünk.

A probléma megoldását keresve három területre szűkíteném a vizsgálódást: az iskolai testnevelés és sport konkrét gyakorlatára, a társadalmi támogatottságára és a szakemberképzésre. Konferenciák előadásain kerestem az alkalmat a téma részletesebb kifejtésére.

Kiterjedt szakmai közösségekben való részvétel lehetőséget adott a kutatási eredmények publikálására, a hazai és nemzetközi fórumokon előadások tartására. A doktori értekezésem opponensei, Bajkó Mátyás és Földes Éva professzorok tanácsára és személyes javaslatára tagja lettem a Magyar Pedagógiai Társaság Neveléstörténeti Szakosztályának.

Ebben az időszakban zajlott a testnevelés és sporttudomány akadémiai befogadtatásának folyamata. Az MTA tudományos nomenklatúrájában nem szerepelt. A folyamat részeként tekintendő, amikor a Magyar Történelmi Társulat befogadta és működésében támogatta a Sporttörténeti Szakosztályt. Ebben nagy szerepe volt Kutassi László professzornak, a szakosztály alapító elnökének.

1983-ban a MTT Sporttörténeti Szakosztály alakuló ülésén az iskolai testnevelés kérdéseivel foglalkozó szakcsoport vezetését bízták rám. 1992-től 8 éven át a szakosztály elnöki teendőit láttam el. A szakosztályban Printz János irányításával működött az Olimpiai történeti csoport is. A Magyar Olimpiai Akadémia megalakulásakor, 1985-ben sokan bekapcsolódtunk a szakmai munkába, s lettünk alapító tagok, ahol a főtitkári tisztét is Kutassi László professzor látta el. A két munkacsoport között a jelenben is szoros a szakmai egyetértés.

A Magyar Olimpiai Akadémia Tanácsa tagjaként az olimpiai mozgalom és az

olimpizmus népszerűsítésén, az olimpizmusnak a tanulók nevelésében betöltött szerepéhez kapcsolódó feladatok megoldásán munkálkodom. A téma iránti megnövekedett főiskolai hallgatói érdeklődés hatására az egri főiskolán 4 éve bevezettük az Olimpiai nevelés kredit ponttal értékelhető tantárgyat.

Tudományos és szakmai munkám kiteljesedésében sokat köszönhetek Bajkó Mátyás, Földes Éva, Simon Gyula, Kutassi László és Biróné Nagy Edit professzoroknak.

A tudományos tevékenységed ösztönzően hat-e kollégáidra?

Kötelességemnek tartom kollégáim szakmai és tudományos törekvéseinek támogatását. Ilyen módon is igyekszem követni azok példáját és megköszönni fáradozásukat, akik szakmai tevékenységem kibontakozása során önzetlenül bírálóm, tanácsadóim és segítők voltak.

Felajánlottam segítségemet közvetlen munkatársaimnak, és más intézményben oktató kollégáimnak is. Közülük többen doktoráltak, kandidátusi-, PhD-fokozatot szereztek, doktorandusz képzésben vesznek részt, illetve készülnek a felvételire. Egyre bátrabban és sikeresen szerepelnek a hazai és nemzetközi konferenciákon.

Úgy tudom, a röplabda művelése áll legközelebb hozzád. Kérlek, foglald össze ezzel kapcsolatos tevékenységedet, eredményeidet!

Már kezdetben tanszéki feladatként oktattam a röplabda tantárgyat, annak elméleti és gyakorlati ismereteit. Örömmel vállaltam. Szakdolgozatomat is e témából írtam. Jászárszálláson több évig edzője voltam a Háziiipari SC női csapatának. Az 1966-ban Szombathelyen, 1968-ban Szolnokon megrendezett OKISZ Kupán lányaink az első helyen végeztek. Az oktatási módszerek kísérletezésére, a próbálkozásokra egyszerű lehetőséget találtam a középiskolai tanításom éveit alatt.

Korán rájöttem, hogy a tanszéken oktatott labdajátékok között népszerűségében és támogatottságában az utolsó helyen áll a röplabdajáték. Sajnos a jelenben is akadnak testnevelők, akik megkérdőjelezzik a röplabdázás értékeit. Idő kell ahhoz, amíg ez tisztázódik. Nekünk az oktatás módszerén kell változtatni.

Hazai, és főleg német, szlovák, lengyel, olasz röplabda szakirodalmak felhasználásával, és az oktatás, edzés során szerzett tapasztalatok alapján készítettem el a „Röplabdázás az iskolában” című módszertani jegyzetet. A TF szakemberei által lektorált tanulmányt a főiskolai módszertani pályázaton I. díjjal értékelték. Ezt követte „A játékrészek szerepe a 4:4 és a 6:6 elleni röplabdajátékban” című tanulmányom. Ezzel sajnos nem tudtam felkelteni a főiskolai szakbizottság vezetőjének érdeklődését, más kapott megbízást a főiskolai jegyzet megírására. Egyébként évtizedek óta, nagy érdeklődés mellett eredményesen hasznosítják tanítványaim és kollégáim.

1972-ben elvállaltam az Egri Dózsa SC egykori női csapat töredékének edzését is. Több főiskolai hallgatót nyertem meg a röplabdázásnak. A jó kiállítású testnevelés szakos főiskolai hallgatók közül sokan csak megyei szinten röplabdáztak. Volt, aki csak most kezdett ismerkedni a játékkal, máris NB II-ben kellett bizonyítania. A sorozatos vereség ellenére a csapat tagjai nem csüggedtek, a csapat szelleme

rendkívüli volt, ez éltetett bennünket. Három év múlva már az élvonalba kerültünk. Olyan alapot képeztek, amely képes volt az NB I-be feljutni, más edzők irányításával. Ugyanis családi okok miatt lemondtam edzői megbízásomat, később sem vállaltam szerződéses edzői munkát.

Annál nagyobb lendülettel foglalkoztam a röplabda főiskolai oktatásával. Markos Tiborné testnevelő tanár támogatásával sikerült elérni, hogy a 4. sz. gyakorlóiskolában tantervi anyagként taníthassák a röplabda játékot. A főiskolásoknak így lehetőségük volt a röplabdás foglalkozások vezetésére is a gyakorló tanításokon. Az egyetemi-főiskolai országos bajnokságon többször dobogós helyezést értek el.

Egykori tanítványaim, és nagyon sok testnevelő tanár az egyik legeredményesebb játékká varázsolja a labdajátékot.

„Heves megye röplabda sportjának krónikája” című könyvemben igyekeztem felidézni, megörökíteni az eseményeket, azok tevékenységét, akik a sportág népszerűsítésében önzetlenül fáradoztak.

A hazai felsőoktatás átszervezésének időszakát éljük. A pedagógusképzésben mennyire tartod fontosnak a gyakorlóiskolák létét és működését?

A főiskolai hallgatók gyakorlóiskolai tanításra való felkészítésében támogatni kell a megújulási szándékot, keresni az új módszertani eljárásokat. Azonban feltétlenül hasznosítani kell a több évtizede felhalmozódott szakmai tapasztalatokat is. Ezek mellőzése súlyos következményekkel járhat. Sajnos a mi szakmánk gyakorlatában ez beigazolódott.

A gyerekkel való közvetlen találkozás döntően befolyásolhatja a főiskolai hallgatók szakmai elkötelezettségét, a pedagógus pályán való maradás szándékát. Ennek érdekében támogatni kell azt az elvárást, hogy a testnevelő tanárképző intézmények és a gyakorlóiskolák ilyen tartalmú kapcsolata, működésének feltételei rendeletileg is erősítést nyerjen.

Szakmai és tudományos tevékenységédért milyen elismerésben részesültél?

Életem egyik jelentős eseménye volt, amikor 1999 nyarán a Parlamentben Göncz Árpád köztársasági elnöktől átvehettem az egyetemi tanári kinevezésemet.

2004. augusztus 20.-án Mádl Ferenc köztársasági elnöktől a sporttörténet és testnevelés történet terén végzett kutatásaimért, publikációs és oktató-nevelő munkásságom elismeréseként a Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztje kitüntetésben részesültem.

A nyugdíjas koron túlhaladva, még mindig aktív oktatói, tudományos kutatói feladatot vállalsz. Vannak még további, a jövőre vonatkozó terveid?

A tanárképző intézmények oktatói számára nem közömbös, hogy milyen felkészültségű szakembereket bocsátanak ki az alma materekből. Lehetőségeimtől függően továbbra is szeretnék részese lenni a szakmát szerető, elméletileg és gyakorlatilag felkészült, alkotóképes testnevelő tanárok képzésének. Támogatni kívánom tanítványaim és kollégáim törekvéseit a szakmai és tudományos munkában.

Remélem, hogy folytatni tudom a múlt neveléstudományi és testkulturális értékeinek felkutatását és átmentését a jelenbe, a jövő nemzedékének nevelése érdekében.

Kollégáid, barátaid körében köztudott a szülőfölded, a Jászság, a jászsági emberek szeretete. 35 év után nem érzel némi nosztalgiát?

Eger gyönyörű város, szeretek itt élni. Lett volna lehetőségem változtatni, de mindig maradtam. Az itt tartózkodás éveinek élménye nem tompította bennem szülőhelyemhez, Jászárokszálláshoz fűződő emlékeimet. Az egyik jász barátomtól festményt kaptam ajándékba, ami a jászárokszállási templomot és környékét ábrázolja. A kép a dolgozószobám falán, központi helyen függ, így mindig otthon vagyok. Ha Jászárokszálláson járok soha nem mulasztom el esti sétámat a gimnázium épülete, sportkertje körül, tiszteletemet tenni a temetőben, felidézni a múltat, az örömmel végzett közös munkát. Felidézni az önzetlen, a szakmájukat és hivatásukat nagyon szerető elhunyt kollégáim, barátaim, rokonaim, családom, és szüleim szeretve tisztelt emlékét.

Emlékezni a múltra – édesanyám szerint –: „a sínen, a nyílt pályán gördülő vonatot könnyű további haladásra bírni, de álló helyzetéből kimozdítani, lendületbe hozni, végtelenül nehéz” (volt).

Az iskolák közösségében sok érző emberrel foglalkoztunk, sok fát ültettünk. Képletesen és valójában is. Volt, melyet a természet, vagy épp az emberi gondatlanság pusztított el. Vigaszunk, hogy a megmaradt szépen fejlődnek, mert gyökereikkel biztonságosan kapaszkodva, mindig éltető erőt várhattak és nyertek az ősi jász földben.

Múltunk, ha lassan feledésbe merül is – ami természetes – a fiatalságunk emlékét, a tanári-tanulói közösségben végzett munka értékeit örzi.

Még mindig sok szeretettel gondolok volt tanítványainkra, akik az alapítás, a megpróbáltatás éveiben tevékeny, megértő társaink voltak a közös cél megvalósításában. Köszönjük nekik.

Hogyan tekintesz vissza a megtett útra?

A pedagógus pályán eltöltött öt évtized számomra a kihívásokban, sikerekben és kudarokban bővelkedő életutat jelenti. Szerencsés embernek vallom magam, mert mindig magam mellett éreztem és tudtam tanítóim, barátaim segítő támogatását. Tőlük tanultam meg, hogy mindig legyenek előttünk kisebb-nagyobb, de reális, elérhető célok. A megvalósítás, ha lassan, apró részletekben történik is, előbb-utóbb teljessé válhat. Az én életemben ez beigazolódott.

Furcsa Laura

E-MAIL KOMMUNIKÁCIÓ HASZNÁLATA A NYELVTANÍTÁSBAN

A 2002-ben megjelent Jászsági Évkönyvben már olvashattak magyar és amerikai pedagógus hallgatók szakmai levelezéséről. Szécsi Tünde cikkében arról írt, hogyan jelennek meg a kisebbséggel, eltérő kultúrákkal kapcsolatos nézetek a hallgatók leveleiben. E tanulmány a projekt folytatásáról szól azt a gyakorlati szempontot kihangsúlyozva, hogyan használható fel az e-mail – mint az idegen nyelvű levelezés elektronikus módja – kommunikációs eszközként a nyelvtanításban, milyen nyelvi képességek fejlesztésére alkalmas és milyen korlátai vannak használatának.

2005 tavaszi szemeszterében szerveztünk 13 pedagógusjelölt amerikai diák (Florida Gulf Coast University) és 13 angol műveltségterületen tanuló, tanító szakos magyar diák (Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar) között egy interkulturális, angol nyelvű e-mail kommunikációt használó projektet. Szécsi Tünde és Furcsa Laura voltak a koordinátorai az amerikai, illetve a magyar fél részéről. A projekt háttere hasonló volt az előző években folytatott levelezésekhez. A hallgatókkal közösen előre kiválasztottunk néhány pedagógiai vitatémát (például iskolarendszerek különbözősége, tanító- és tanárképzés kérdései, az idegen nyelv tanítási problémái, hátrányos helyzetű gyerekek, kisebbségek, szokások, divat, sport, ünnepek, fenntartható fejlődés), ezeket javasoltuk megvitatásra partnerünkkel. Két pedagógiai esetleírást beszéltek meg egymással a hallgatók, majd a félév végén összefoglalták munkájukat. E cikk az ő leveleik és összefoglalójuk elemzésén alapul. Az idézetek a magyar és az amerikai hallgatók elektronikus üzeneteiből származnak, az angol nyelvűek lettek természetesen magyarra fordítva.

A kommunikatív nyelvoktatás egyik feladata, hogy valódi, anyanyelvi beszélőkkel folytatott kommunikációra készítse fel a nyelvtanulókat. A nyelvtanítás folyamatában sokszor nagyon nehéz lehetőséget találni arra, hogy a diákok ezt valós körülmények között, „élesben” kipróbálhassák, ezért minden lehetőséget meg kell ragadni arra, hogy a nyelvtanuló valóban használhassa a tanult célnyelvet. Ezért a kommunikatív nyelvtanítás során gyakori az eredeti, autentikus (a nyelvtanulók számára nem átalakított, könnyített) anyagok használata mesterséges nyelven írott „tanszövegek” helyett. Anyanyelvi beszélőkkel folytatott e-mail kommunikáció során lehetőségük van az idegen nyelvet tanulónak arra, hogy autentikus módon beszélgessenek, akár vitába is bonyolódjanak.

Az idegen nyelvű elektronikus levelezés főbb jellemzői

A számítógéppel segített nyelvtanulás, a nyelvpedagógiában gyakran használt angol nevén CALL (Computer Assisted Language Learning), egyre elterjedtebb